

УКРАЇНА В ПІВНІЧНІЙ КАЛІФОРНІЇ

Останній тиждень серпня вже 18-рік підряд для українців і вихідців з України знаменується святкуванням Дня Незалежності: 24 серпня за гарячими слідами російського путчу, що провалився, Верховна Рада проголосила незалежність України. Розкидані по всьому світі українські громади, в ці дні влаштовують концерти, фестивалі, ярмарки.

А в Північній Каліфорнії (а також в Нью Йорку, Чикаго, Детройті та інших містах зі значною українською діаспорою) Дні України почали відзначати й раніше.

День неіснуючої держави – українська громада Північної Каліфорнії за чисельністю значно менша, ніж громади співвітчизників на східному побережжі США. Але їй, (як і згаданим вище громадам, куди більш численним) вдалося досягти проголошення Дня незалежності України в... 1968 році.

Перші поселенці-українці появилися в Сан Франциско біля 150 років тому назад – це була перша хвиля масового переселення українців на Північно-Американський континент. Священик Агапій Гончаренко в Сан Франциско і на Алясці – при православних місіях, заснованих посланцями Російської Імперії, - заснував першу газету, яка виходила в англійській мові з російськими та українськими додатками “Alaska Gerald”. Він також був помічником для уряду США при купівлі Аляски від Росії. Агапій Гончаренко був першим політичним втікачем до США (1868-1872).

В 1949-1955 роках американський уряд прийняв велику хвилю втікачів з Советського Союзу, які кілька років вже поневірялись в таборах переміщених осіб (Ді-Пі – “displaced persons”). Значну долю тих втікачів складала українці. Серед них були як гнані в Німеччину німцями, так і втікаючі від Сталіна свідомі українці. Згідно дослідженням з історії діяльності ОУН і УПА, які появилися на світ недавно, в той період діячі українських національних сил надіялися на те, що країни, що проголосили холодну війну проти агресивного ССРСР, прийдуть на допомогу українському національно-визвольному рухові. Але, надії виявилися марними. Захід не зміг, або не виявив волі, і воюючи проти комунізму, нічим не допоміг українцям (як і полякам, литовцям, та іншим народам, які боролися проти советської окупації).

Але Америка допомогла українцям в одному: вона прийняла велику хвилю (третю) політично активних українських інтелігентів і простих українців з таборів переміщених осіб. І вони продовжили справу емігрантів-попередників, створивши сітку українських церков, шкіл, громадських центрів, органів друку та інформації.

І ось – феномен української еміграції: приїхавши в чужі краї в більшості своїй голими і босими, вони трудилися на будь-яких найтяжчих роботах до «сьомого поту», а вечорами вчилися, засвоюючи незнайому мову і отримуючи загальну, а потім і спеціальну освіту, і направляючи своїх дітей в кращі школи. Майте на увазі: велферу та інших засобів допомоги в той час не існувало! І багато зайняли достойні місця у всіх сферах життя США і Канади, при тому ні на хвилину не забуваючи про головну ціль і мрію свого життя: визволення України.

Нащадки українських імігрантів з попередніх хвиль і політичні діячі з третьої хвилі породили цілу поляду політиків, які буквально лоббіювали «українське питання» у Вашингтоні і штатних конгресах. Так, син українських імігрантів другої хвилі Лев Добрянський, ставши радником президента Двайта Ейзенгавера, заснував під егідою Конгресу США Комітет поневолених народів (National Captive Nations Committee) і встановив «Тиждень поневолених народів» (який відзначався у липні) – для підтримки народів, які були окуповані або пригнічені советським та іншими комуністичними режимами; в число тих народів ввійшли й українці.

В Районі Заливу (Bay Area) справжнє українське життя почалось в 60-ті роки, коли тут поселилася група українських емігрантів з третьої

хвилі. Одні переїхали сюди з інших регіонів США і Канади, бо були притягнені розвитком електронної індустрії – тоді тут закладався фундамент великих корпорацій, який склав базу для майбутньої столиці компютерної революції. Інші приїхали прямо з Європи, або з країн Південної Америки.

Марія Черепенко, Віталій та Віра Візир, 1968 р.

Старожили Михайло Цар, Микола Кісь, Юрій Шулешко, Едвард Черепенко, Юрій і Галина Мареніни організували громади, будували на 7-й вулиці в Сан Франциско православну церкву, в якій Служба Божа проходить українською мовою, будували й українську греко-католицьку (або східного обряду) церкву, яка на батьківщині – в західних областях України була в глибокому підпіллі, загнана, або «офіційно розпущена» по велінню КГБ («священиків у штатському» в 1946 році).

В 1964 році в рік 150-річчя з Дня Народження Тараса Шевченка, українська громада Сан Франциско і району Заливу провела перший концерт українських талантів. З тої пори такі концерти проводились кожного року до 1980-х років. Після деякої перерви вони відновились в 1990х.

На хвилі «холодної війни» з комуністичною імперією українська громада Північної Каліфорнії почала домагатися від штату, щоб День України був визнаний на офіційному рівні. Українців активно підтримали мер міста Сан Франциско на той час це була Діана Файнстайн, і губернатор Каліфорнії Рональд Рейган.

“Цілий рік ми, українські діячі, які жили в Сан Франциско, Сан Госе, і в цілому районі Заливу (Bay Area), писали до своїх конгресменів і мерів листи, в яких пояснювали про визвольну боротьбу українців, інформували про Голодомор

та інші репресії, - сказав мені Юрій Маренін. – Але якщо в Конгресі Каліфорнії в нас знайшлося багато сторонників, то в губернаторстві нам прийшлося поборювати великий спротив. При тому, що сам губернатор Каліфорнії, Рональд Рейган, яскравий антикомуніст, симпатизував українцям. Ще будучи актором він заприятелював з акторами Голівуду українського походження, зокрема з Джеком Палансом (Іваном Палагнуком). Але деякі його помічники не сприймали нас серйозно, бо вони ототожнювали СРСР тільки з Росією; а деякі чинили нам всілякі перешкоди. Ми написали кілька листів до Рейгана – ніякої реакції. Зрозумівши, що наше листування, скоріше всього, застрягає десь у помічників губернатора, ми звернулись особисто до нього з проханням прийняти делегацію від української громади”. 16 січня 1968 року, в рік 50-річчя Української Народної Республіки, Конгрес Каліфорнії прийняв резолюцію, яка проголошувала день 22 січня Днем Незалежності України.

22 січня 1968 року Рейган прийняв делегацію українців. Зустріч пройшла надзвичайно тепло, Рейган знав про Україну, про страждання українського народу в його боротьбі.

Для делегації було зачитано резолюцію Конгресу Каліфорнії, яку підписав губернатор Рональд Рейган: “Оскільки Україна, найбільша неросійська нація в 45-мільйонній Східній Європі, була включена у склад СРСР в 1923 році без дотримання всіх прерогатив незалежної республіки, але дух свободи і зараз живе в серці українського народу, який продовжує героїчний спротив тиранії; оскільки американці українського походження під час Всесвітнього Конгресу вільних українців у листопаді 1967 року протестували проти останньої хвилі комуністичного терору по відношенню до українських письменників та інтелігенції, які вимагали свободи самовираження, а також проти руйнації української культурної спадщини; оскільки каліфорнійці українського походження є лояльними громадянами Сполучених Штатів і зберігають свою пильність проти комуністичної агресії, ділячись своїми знаннями і беручи участь в культурному та економічному розвитку Золотого штату; оскільки пригноблені нації дивляться на США як на цитадель людської свободи, як на лідера, який зможе принести їм визволення і незалежність (...)

Асамблея штату Каліфорнія і Сенат постановляють: звернутися до губернатора Рональда Рейгана з проханням оголосити 22 січня 1968 року Днем Незалежності України по цілому

штату і запросити всіх громадян відзначити цей день відповідними міроприємствами”.

В той же день над мерією Сан Франциско замайорів прапор блакитного неба і пшеничного поля з далекої неіснуючої на той час держави Україна. З того часу кожен рік прапор України майорів один день на рік над мерією Сан Франциско!

“Лише один з мерів – Шеллі, демократ, - не дозволив вивісити український прапор, оскільки він симпатизував советській імперії, - розказав мені Микола Кісь, засновник української громади. Зате підтримувала вивішування прапора над мерією демократ Діана Файнстайн, будучи мером Сан Франциско”.

Після проголошення незалежності України прапор стали піднімати над мерією Сан Франциско кожного року 24 серпня. Теперішній рік – не виключення.

Україні – наші таланти.

Кожного року в кінці серпня українська громада запрошує на гарний життєрадісний концерт з фольклорними танцями, піснями, грою на бандурі; концерти відбуваються в Сакраменто і Сан Франциско.

Цього року концерт в Сакраменто, який відбувся 22 серпня, був побудований як цілісна вистава – огляд різних регіонів України. Кожний регіон представив свій характерний народний костюм і дві-три концертні точки.

Український народний костюм зразу впізнавати – за унікальними вишитими узорами, характерною сукупністю предметів одягу, фасонів... Але своєрідність регіональних відмінностей відображається то в цікавих вінкоподібних шапочках з пір’ям (Буковина), то в кокетливо загнутих фартухах (Полісся), то в чудово розшитих узорами кептариках (Галичина)... А іскрометні, запальні танці з душею танцювали і найменші танцюристи (ансамбль “Сонечко”), і танцюристи старші (“Калина”). Присюди, скачки, символічні сценки – деколи серце глядача завмирало: невже їхні сили безграничні? Найменшеньким танцюристам – 4-5 років... В групових танцях кожен вирізнявся й власним “колінцем”, кожен випробовував на собі роль першого соліста, змагаючись один з другим, в кого піруети і присядки складніші?

До життєрадісного настрою впліталися й ліричні пісні, задушевно виконані оперними солістками. Світлана Мерліченко, солістка Дніпропетровської опери, присвятила своїй учительці Євгенії Мірошниченко проникнений світлим ліриз-

мом “Київський вальс”. Іванна Таратула, солістка Львівської опери, виконала народну пісню з репертуару знаменитої львівської оперної співачки початку ХХ століття Соломії Крушельницької. Нотку козацького гумору вніс вдало розіграний в особах дует Одарки і Карася з опери “Запорожець за Дунаєм”. Виконавці – Сергій Задворний і Оксана Ситницька завоювали любов слухачів Заливу; Сергій виступав у оперних театрах Сан-Госе і Сан Франциско.

1968 – Тенор Мандзюк.

Збагатили концерт і гості з Сан Франциско: дитячий тарнцювальний ансамбль “Журавлики”, вокальний ансамбль, який виконав бойові пісні українських повстанців. Прекрасно акомпанувала Тетяна Скот, викладач музики Університету Каліфорнії в Сакраменто. В “перекличку” таланти регіонів України органічно вплелась й церемонія нагородження переможців конкурсу виконавців класичної музики 2-го українського фестивалю, який був проведений в Сакраменто в червні.

“Ярмаркові” веселощі продовжились на відкритій естраді парку Золотих Воріт в Сан Франциско 30 серпня. Відкрита площа відразу задала тон всьому концерту: як на “Сорочинському ярмарку”, майже що змішувались у вільному спілкуванні виконавці і глядачі від 3 до 100 і старші... Всі вільно розташувались: українські імігранти всіх хвиль, які прийшли сім’ями, з насолодою занурились в рідну стихію; поважного віку євреї – вчорашні кияни, львівяни, одесити-зі сльозами на очах згадували про недавню молодість (прийшли подивитися екзотичне дійство навіть люди, які приїхали не з України – а з Москви, Ташкента, Прибалтики); старожили-американці з цікавістю і замилюванням гляділи на екзотичний одяг і танці... Навіть Державні гімни України і США, виконані оркестром парку Золо-

тих Воріт не порушили неформальну, народно-святкову стихію. А вже іскрометні танці, які були показані раніше в Сакраменто, тут виглядали по-іншому, більш наближено до первозданих народних гулянь.

“Гуцулята” з Сакраменто, 2009 р.

Аничка – 2009 р.

Хор “Трембіта”, кер. Джордж Поверс, 2009 р.

Калина, Сонечко і Журавлики – 2009 р.

Стефанія та Михайло Кісь, 2009 р.

Але головний сюрприз концерту привезли гості з України Аничка (Анна Чеберенчик), Валерій та Оксана Кириченки. Аничка показала щось таке нове, у всякому випадку, не традиційне. Вона не тільки співала з естради, а й “заряжала” і “заражала” слухачів, коли вийшла з підвищення прямо в ряди, “літаючи” між слухачами – і вони й самі не помітили, як стали підспівувати добре знайомим мелодіям! У Валерія стиль був більш традиційний, але його ліричний густий баритон западав у душу.

Під стать гостям були й місцеві таланти: дует Святослава Стуса і Андрія Данилишина, Оля Герасименко-Олійник (бандура з Сакраменто). Акомпанувала Елла Білиловська. І оркестр парку, який відзначав своє 127-й сезон, виконав мелодії із “Запорожця за Дунаєм”.

Розходились з “ярмарку” з легким сумом: занадто швидко все закінчилось. І важко було зрозуміти, хто ж був щасливіший: чи глядачі, що побували на такому самотньому гулянні, чи “артисти”, які щедро і вільно відкрили нам душу і подарували прекрасні “бризки” з віковичного фольклорного джерела українського народу.

Надія Банчик, San Jose, California
(переклад з російської Олі Олійник)